



МНЦЕН

У ЗЕМЉИ ПАТУЉАКА



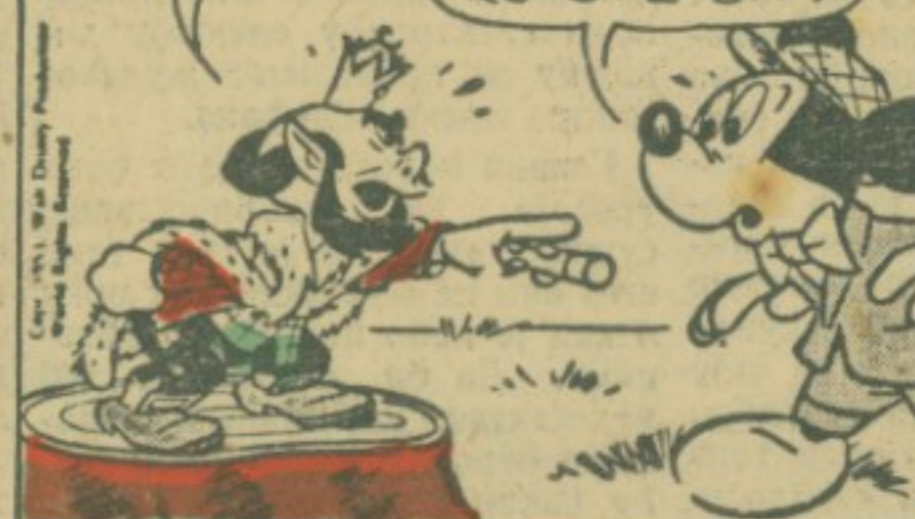
НИСАМ ЗНАО ДА ТО ВИ ОБИРАТЕ... ХИК... АЛ' ТО СУ ЗАИСТА РЕЗИВИ ЗВУЦИ...

НЕ! ТО СУ ЗВУЦИ РЕТКЕ, УЗВИШЕНЕ ЛЕПОТЕ...



... И ТО ЈЕ ЦРНА ИЗДАЈА, ВЕЛЕ-ИЗДАЈА ДА ДРУКИЈЕ ГОВОРИШ!

ИЗДАЈА? ХИК! АЛ' ЗАШТО? И КО СТЕ ВИ?



КО ДРУГИ НО ГИЛХУЛИ... КРАЈО СВИХ ПАТУЉАКА У ОВОЈ ЗЕМЉИ!



КРАЈО?
АПСОЛУТНО ТАЧНО! ГИЛХУЛИ, КРАЈО ПАТУЉАКА И ЛИЧНОСТ ОД ОГРОМНЕ ВАЖНОСТИ!



НЕ... ЖАО МИ ЈЕ! ХИК!
ОНДА ЋУ ПУШИТИ СВОЈ ШТЕТА! МОЖДА БИ МЕ ТО ЗАДРЖАЛО ДА ТЕ НЕ ПРЕТВОРИМ У ЖАПЦА!



НЕДАВНО СУ МЕ СТАНОВНИЦИ ОВОГ СЕЛА НЕШТО ОНЕРАДПОЛОЖИЛИ... И ВИ СТЕ ИХ... ХИК... СВЕ ПРОТЕРАЛИ?



СРЕЋАН САМ ШТО САМ ВАС УПОЗНАО... И ТРЕБА ДА БУДЕШ! А... ОВАЈ... ИМАШ ЛИ МАЛО ДУВАНА ЗА ЛУЛУ?



АЛИ... ХИК... ВЕЛИЧАНОСТВО, НЕЋЕТЕ ВАМ ОДАТО УЧИНИТИ?
НЕЋУ? МИСЛИШ?



НЕ! НЕШТО САМ ИХ МАЛО ПРЕУДЕСИО! ДА БУДЕМ ЈАСНИЈИ; ПРЕТВОРИО САМ ИХ У ПТИЦЕ!
ХИК!



ЗАР СТЕ СТВАРНО СВЕ ЛУДЕ ПРЕТВОРИЛИ У ПТИЦЕ?

АХА! И СМЕМ РЕЋИ ДА СТИМ ПЕРЈЕМ ЛЕПШЕ ИЗГЛЕДАЈУ!



А ДОКТОРА СМРТИЊА КОГА САМ... ХИК... ДОШАО ЗБОГ МОГ ПРЕТСТАВЉАМ ВАМ ДОКТОРА СМРТИЊА!



ЗАР ЈЕ ТО... ХИК... СЛАВНИ ЛЕКАР СМРТИЊА?

ЛИЧНО! ЈОШ ЈЕДАН ОД ЛУДИ КОЈИ ЈЕ ДОСАЂИВАО МОЈОЈ КРАЈЕВСКОЈ ЛИЧНОСТИ!



Д А Н А С П Р О Б Е — С У Т Р А М О Ж Д А С Т В А Р Н О С Т

Шуме парадиза
високе 8,5
метара —
Дуван висок
7 метара —
„Посуде“ заме-
њују хектаре
земље

И у најцивилизовани-
јим земљама постоје
још и данас огромне
пусте и безводне о-
бласти у којима не
живе ни људи, ни биљке, ни
животиње. Тако се у америч-
кој држави Аризони, између
Сијера Неваде и Стеновитих
Планина, простире пустиња
коју су још први пионири Ди-
влег Запада прозвали Долина
Смрти, а Индијанци је зову
Земља Огња. Пустиња у Ари-
зони је најтоплија и најбез-
воднија крај на свету. Над њом
сунце сија 330 дана у години,
а жива термометра у хладу
ретко пада испод 50 степени.
Но, два пута у години у Ари-
зони се догађа право чудо:
једном усред лета, а други пут
кад зима у САД бесни најве-
ћом жестином. Тада падају
плахе кише и за свега седам
дана пустиња се претвара у
најдивнији цветни врт. Цинко-
ски кактуси, висока зелена
трава, бујно жбуње и цвеће
свих врста прекрију песковито
тле.

Али, живот у Долини Смрти
траје само кратко време. Сед-
мог дана киша престаје и кад
последња кап воде испари о-
гњено сунце почне да пржи
рајски врт. За свега два до
три дана оно га претвара у
пепелиште.

Ипак, и у овој највећој аме-
ричкој пустињи постоје варо-

ши у којима живе људи. Њих
је створила несаломљива људ-
ска воља. Највећа од њих је
Феникс, главни град Аризоне.
У том необичном граду окупил-
о се пре кратког времена 700
научника, да на светском кон-
гресу расправља о могућности
искоришћавања сунчеве енер-
гије. Грађани Аризоне, чије је
једино богатство сунце, озбиљ-
но помишљају да конзервишу
тај вечити извор енергије.
Конгрес научника је отворио
гувернер Аризоне речима: „Ни
је далеко дан када ћемо про-
изводити сунце у праху и ка-
да ће сунчева енергија заме-
нити нафту и угаљ“.

Заста, научници су у по-
следње време утврдили да
сунце у себи крије фантастич-
не количине енергије, коју ни
најсмелија људска машта не
би била у стању да замисли.
Та енергија сваке године про-
изводи за потребе човечан-
ства 200 милиона тона жита и
десет милијарди тона дрвета.
Индустријска и домаћа горива:
угаљ, нафта и гас, уствари су
само кондензована и усклади-
штена сунчева енергија из
престорије. Упркос огромне
потрошње угља, у земљиној
утроби још има довољно тог
горива за 3.000 година. На
сваког од две и по милијарде
становника наше планете сун-
це произведе 200.000 коњских
сила енергије дневно. Пре-
ведено на језик калорија, ово
значи да за сваког од нас сун-
це произведе 280 милиона ка-
лорија дневно, док је за задо-
вољење потреба нашег орга-
низма за један дан довољно
свега 3.000. За једну секунду
сунце проспе енергију за чију
би производњу било потребно
изгорети 8.000 милијарди тона
угља, или извршити експлози-
ју једне милијарде атомских
бомби. Земља добија само ма-
ли део те енергије. Па ипак,
кад би се она заробила и прет-
ворила у хранљиве материје,
могло би њима да се исхрани
100.000 пута више живих бића



него што их данас има на земљи.

Досад људи уопште нису и-
скоришћавали сунчеву енерги-
ју у индустријске и производ-
не сврхе и баснословно богат-
ство се узалуд расипало. Тек
недавно Французи су у Пирине-
јима изградили велико сфери-
чно огледало, које служи
као сунчана пећ и скупљајући
сунчеве зраке у једној жижи
производи температуру од
2.500 степени. Научна лабора-
торија на Пиринејима служи
за избор и испитивање матери-
јала отпорних на високе тем-
пературе, који се употребља-
вају за изградњу млазних мо-
тора. У Алжиру се сунчева е-
нергија употребљава за греја-
ње воде у кућама, а недавно
је у САД направљена прва
сунчана батерија, коју чини
трака силицијума танка као
ножић за бријање. Она произ-
води електричну енергију до-
вољну за преношење људског
говора преко телефона.

Главни недостатак свих ових
уређаја за искоришћавање
сунчане енергије јесте у томе
што они не функционишу ноћу
и кад је небо покривено обла-
цима. Да би отклонили тај
недостатак, научници су уло-
жили огроман напор да прона-
ђу начин конзервације сунче-
ве енергије. Добити „сунце у
праху“ значило би ослободити

човечанство оскудице и стал-
ног страха да ће пресахнути
извори енергије на земљи.
Такву чудесну операцију, која
на први поглед изгледа неве-
роватна, свакодневно врше
биљке које се налазе свуда
око нас. Она се зове фотосин-
теза. Путем тог хемиског про-
цеса, сунчева енергија се гоми-
ла у лишћу и стабљикама би-
љака, без повишења њихове
температуре, и касније, кад се
укаже потреба, служи биљка-
ма за исхрану или као гориво.
На тај начин биљке произведу

просечно 300 милиона тона ма-
терија на дан, што је 1.500 пута
више од укупне светске
производње челика, гвозда и
других метала. Производ фото-
синтезе је једна светлосна
биљна материја, хлорофил, ко-

су недавно један апарат који
омогућује вештачку фотосин-
тезу. Он је много економични-
ји од биљака, пошто претвара
око 30 до 40 одсто добијене
сунчеве светлости у хлорофил,
док биљке искоришћују само
један одсто сунчевих зракова.
Цео свет очекује од научника
одговор на питање: да ли ће
ускоро доћи дан када ће се у
фабрикама производити биљна
храна?

Учесници светског конгреса
у Фениксу дали су потврдан
одговор, и поред тога што је
вештачка фотосинтеза још су-
више скупа и некономична.
Експерименти у Аризони дали
су у последње време сјајне ре-
зултате. У цинковим саксија-
ма, које не садрже ни трунке
земље, произведене су помоћу
вештачке фотосинтезе шуме
парадиза високе 8,5 метара, у
којима на једном квадратном
метру израсте 43 пута више
воћа или поврћа него у башта-
ма. У суду од свега десет ква-
дратних метара површине, пред
очима задивљених научника
израстао је за свега недељу
дана кромпир, за чије би са-
зревање под досадашњим при-
родним условима било потребно
два месеца и три хектара
земљишта. Најзад, дуван у
Фениксу висок је седам ме-
тара.

јој биљке дугују за свој живот
и рашћење.
Подражавајући природу, на-
учници из Института за истра-
живање у Фениксу направили

Штампарија на точковима

Лондонски лист „Тајмс“ има
једну покретну штампарију ко-
ја је монтирана на два велика
камиона, укључујући ту и ро-
тациону машину. На трећем
камиону налази се радионица
за оправке, а у његовој при-
кључци смештени су електрич-
ни дизел-генератори, који снаб-
девају целу штампарију са до-
вољно електричне струје. Има
и четири камиона са емиси-
оним и пријемним радио-апар-
атима. Ова покретна штампари-
ја штампа новинске чланке ко-
је јој шаљу уредници с других
камиона, који могу да буду у-
даљени и по 50 километара од

словослагачких машина. То
чине помоћу телепринтерских
уређаја. У овој штампарији за
један сат може да се отштама
12.000 примерака листа.

ЛЕК ЧЕРИЈАКОС

Черијакос је средњовековни
лек који се састављао по стар-
им фармакопејама из 60 раз-
них лекова. Познат је још од
Митридата (113—63 пре наше
ере), понтоског краља. Имао је
опојно дејство, а садржавао је
углавном опијум.

ПОДМОРНИЦЕ ПРИРОДЕ



Дуг период је морао протећи од првих почетака жи-
вота на земљи до појаве првих сувоzemних животиња. За време
ове чисто водене фазе, дисање се обављало непосредним упи-
јањем кисеоника раствореног у води. Кисеоник је тада, код
мањих организама, пролазио кроз опну којом су они били
обавијени, или је, код већих животиња, кружио заједно с
водом кроз тело. Виши ступањ била је појава специјалних
дисајних органа, шкрга. Али, опипљивих доказа о току тог
развоја немамо, јер прве стене с фосилима потпуно из-
каснијег доба, камбријума, кад су већ многе животињске врсте
„напустиле“ воду, постале сувоzemне и удисале кисеоник

као саставни део ваздуха. И мада се водено и сувоzemно
дисање у принципу не разликују, потребан је друкчији са-
став тела за свако од њих.
Уколико је време даље одмицало, све више животиња
прелазиле на копно, што значи да већ имају плаћа или одго-
варајуће органе за дисање. А кад су се неке потпуно или
делумично вратиле животу у води, њихов организам морао
се прилагодити новим условима да би и даље био у стању
да узима кисеоник из ваздуха. Јер, точак еволуције не може
се окренути назад: на шкрге се више није могло вратити. То
прилагођавање веома је разнолико, што се на слици вид-

Кад је човек изумео прва гњурачка звона и прве под-
морнице, он је, слично воденом пауку, носио са собом зали-
ху ваздуха, а враћао се на површину кад би је утрошио.
Затим је дошао „сноркел“, апарат с једном цеви која се могла
избацити на површину и кроз коју је довољен свеж ваздух,
или су избављивани гасови развијени у моторима. У томе,
као и код многих других проналазака, човек је „заостао“ за
природом, јер је свуда око њега било животиња које су
одавно „решиле проблем“ како да узимају атмосферски ки-
сеоник и кад су потпуно загњурене у воду.

ЈЕДНО СТАРО ПИСМО из шубине

У новосадском „Србском Дневнику“ број 13 од 2 августа 1852 године изишао је допис из Лондона једног младог Сремца („П. С. из села В.“). Тај допис уредник „Србског Дневника“ пропратио је следећим речима: „Он је већ прошао кроз горњу Мађарску, Ердељ, Чешку, Италију, Швајцарску, Галицију, Пољску и Француску. Говори словачки, пољски, немачки, латински, влашки, мађарски, талијански, француски и енглески, а у својој 22-гој години возраста обрео се у Лондону и отуда послао писмо“. Оно у изводу гласи:

„Ја сам засад у Лондону, у доброј служби, код једног фабриканта, код кога у фабрици 700 посленика раде, 30 писара има, 7 рачуноводитеља, једног главног књиговођитеља, 10 канцеларијских служитеља, и једног кога посла ради на пут шиле, и тај сам ја. Ја сам у пословима други чиновник. Главног књиговођитеља плата је 350 фунти штерлинга, а моја је плата 300 фунти штерлинга (три хиљаде форината сребра) годишње.



Познат ће вам бити Поповић живописац, он је овде у Единбургу у Шотландији обитавао, ја као Србин често сам га поодио, за 1½ сат на парни коли отидем к њему. Мој незаборављени земљак умре 2-ог априла и с неколико суза из ока његовог остави ме овде самог самораног Србина. Ја сам га при погребу пратио, и над гробом сам на енглеском језику слово говорио. Јуче сам му гроб поодио и свагда ћу га поодити, докле се год у његовој околини налазим. Мој незаборављени земљак Поповић опет је срећан, његов србски гроб Србин пооди! Али — али, оће л' Србин мој гроб поодити.

Опростите што вам више што не могу писати, јербо сам послем јако обтерећен, да немам кад у радни дан но само недељом, и то крадом, да ме не би нико опазио, јер би иначе морао 50 форината сребра казну платити. Кад когод само у руку перо за писање узме, или пева, или што ради, ако га ко опази, мора казну платити. Тако се овде строго недеља празнује, као што се нигди у кристијанству не празнује. Иначе немају никакви други празника. Поште, апотеке, све је затворено. Сваки код своје куће седи те чита библију. Облигације „квите“ или буди каква писма која су у недељу писана за неважна проглашена су, изузимајући у смртном случају. Ни коња, ни кола не сме се на сокаку видети. Сваки своје уморно тело у свету недељу одмара. Ја налазим сасвим упутно, јер нигди се тако приљезно не ради, као овде у Енглеској, сваки без изјатија с највећом вољом празнује свету недељу. Напротив пак, овде нема блау Монта-а, као што има по другим државама. У недељу у вече скину се свечане аљине, а у понедељак у јутру у 5, у 6 сати посао се зачиње. Јунија тридесетог полазим у Колумбију, а одатле у Невниорк. Месеца јануарија доћи ћу опет у Енглеску“.

У истом броју „Србског Дневника“, поводом тог дописа, повела се полемика ко је био тај живописац Поповић. Сликар Димитрије Аврамовић написао је да је по његовом схватању у допису младог Сремца погрешно наведено презиме и да ће то најпре бити Петровић (Павле), за кога каже: „Живописац који е пре неколико година у источној Индији живио, и кон се по Француској и Енглеској бавио“. Из једног писма Павла Петровића-Темнишварца, које је написао из Хонгконга, 29 октобра 1850 године, види се да је он „због здравља“ морао оставити Кину. После тога изгубио му се сваки траг. Ко је, уствари био живописац, Поповић кога помиње млади Сремац у свом допису најлакше би се могло сазнати кад би се проверило у протоколу умрлих у Единбургу под датумом од 2 априла 1852 године. Тако би се тачно сазнало како се звао тај наш сликар.

Ко рано рани две среће граби

Народ из искуства зна да сви они који рано лежу и рано устају имају боље здравље, крепкији су, и боље се осећају него они који обратну чине. То народно мишљење дошло је до израза и у народним пословицама: Ко рано рани, двије среће граби; Ко рано устаје, никад се не каје; Раноранилац и дошлогалац кућу тече, итд.

Постоје и приче о многим знаменитим људима који су рано легали и рано устајали. Тако се прича да је филозоф Емануел Кант устајао врло рано. Он је највише волео да ради зором, а увек је био чин и здрав и дочекао је дубоку старост. И композитор Менделсон је увек рано. Он је први у кући устајао, обично у четири изјутра, па је читао или писао до девет сати, а онда је ишао у своју канцеларију, где је радио до четири после подне. Вече би посветио својим домаћим пријатељима. Славни ботаничар Лине био је велики пријатељ реда. Код њега је свака ствар имала своје место, за све је било одређено време и све је имало своју меру. Лети је редовно устајао у три часа ујутру и радио, што се каже, до умора. И он је доживео старост; умро је у 72 године. Славни пољски војсковођа Тадеуш Кошићушко, док је био кадет, везивао је руку једном увицом чији је крај био у ходнику, те га је послани морао будити свако јутро око три сата, на тај начин што је траза увицу. Има још доста оваквих примера, а многи су се и лично уверили да су били расположенији и орнији за рад кад су рано легали и рано устајали.



КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Шта је аутопортрет?

Аутопортрет је уметнички рад на коме је уметник остварио свој властити лик на платну, цртежом или гаче израдио у гипсу, бронзи итд. Аутопортрет може бити изражен с лица или у профилу. Талентовани Алберти једном је духовито рекао: „Нарцис је зачетник сликарства од тренутка кад је запазио свој лик на површини воде и пред лепотом свога лица уздрхтао“.

У делима стручњака помиње се да најстарији аутопортрет потиче из Египта, из 2550 године пре наше ере. Тај аутопортрет нађен је у гробу Птах Хотеп, код Сакаре. Вајар је приказао сам себе како седи на лађи и моледује такмичење веслача. Навео је и своје име: Нианкх Птах. Али, ово није једини аутопортрет у старом Египту. Радилу су их и други уметници, а постојали су аутопортрети и код старих Грка, о чему говоре стари писци Плиније и Плутарх. Плутарх прича да је славни грчки вајар Фидија 438 године приказао себе на штиту богиње Атине. Исто тако, ни Фидија није био једини аутопортретиста у старој Грчкој. Из 835 године потиче аутопортрет златара Волвинуса, који је он израдио у цркви св. Амброзијуса у Милану, а своје аутопортрете радилу су и други: мајстор Матео (1180), Петер Бурлер (1392), итд.

У периоду Ренесансе аутопортрет се нагло развија и њега раде готово сви знаменити сликари, и то не само у Италији, него и на северу Европе.

Тако је Ботичели (1445—1510) био доста неугледан, али је себе приказивао као стаситог младића. У историји аутопортрета, међу најпознатија дела те врсте спадају она која су израдили: Тицијан, Рафаело, Тинторето, Леонардо, Рембрант, Дирер, Гоја, Сезан итд. Аутопортрете су радилу и други сликари поготову у новије време, код свих народа, па и код нас.



ИПАК ПОСТОЈИ ПТИЧЈЕ МЛЕКО

Птичје млеко је име ливадасте пролећне и летње биљке „ковнице, која има велик број малих, наоколо поређаних белих пругастих листова, широким до осам милиметара. Може да порасте и до 30 сантиметара у висину.

ЗА ШТА СЕ СВЕ УПОТРЕБЉАВА ПЧЕЛЊИ ВОСАК?

Пчелњи восак познат је сваком. Он је тамножуте до мркосиве боје. Доста је пријатног мириса. Пчеле га луче у облику листића, а служи им за изградњу саћа у коме гаје под млађак и смештају залихе хране. Ако га ставимо на хладно место, постаје крт. Али, чим га уземемо у руку он омекша. То пи се на 60 степени Целзијусових. Употреба пчелњег воска је разноврсна у индустрији и медицини. Тако се употребљава за прављење свећа, воштаних фигура, вештачког цвећа, за припремање лековитих масти и мелема, за израду воштане хартије, за чишћење паркета итд.

ШТА ЗНАЧИ РЕЧ УЛАН?

Улан на татарском значи храбар. Улани су били војничко-копљаници у коњици старе руске, аустријске и немачке војске. Кад су ишчезли, неки пукови су по традицији задржали то име, мада нису били наоружани копљима. Стари улани имали су и оклоп.

КОЛИКИ ЈЕ ТИХИ ОКЕАН?

Тихи или Велики Океан заузима простор од 180 милиона квадратних километара. Он је по површини већи него сви континенти и острва заједно. Запремина му је шест пута већа од запремине свих континентата, тј. од њихових делова који се налазе изнад морског нивоа. Средња дубина овог ци новског океана износи 4.300 метара, а код Филпинских Острва он је дубок 10.793 метра.

Први Европљанин који је препловио Тихи Океан био је Фердинанд Магелан (1480—1521). То је било 1521 године. Најважније саобраћајне линије на овом океану полазе из Сједињених Америчких Држава и Канаде према источној Азији и Аустралији. Од целокупног светског саобраћаја на Тихи Океан отпада 18%.

ТРАГОМ ПАНТЕРА

Најчувенији француски ловац на дивље звери, пантере и лавове, Марсел Претр, врати се недавно из Африке и изнео своје најзубодвижније доживљаје.

Ловци никад не знају шта их чека. Често се догађа да трагају за једном животињом, а иза окуке или из неког жбула искочи друга, коју су најмање очекивали. У афричком честару најнепријатнији је сусрет с пантером, крволочним „лабом“, при чијем спомену задрхти сваки урођеник. Зову га још и леопард. Дугачак од два и по метра, ненасит месождер, пантер је најбржа звер Африке. Он је већ за вратом своје жртве, с канџама у њеном телу, пре но што га она и примети. Његовој смелости и свирепости нема граница. Чак и усред дана упада у села и коље стоку, а неки пут не преза ни од тога да се увуче у кућу и да однесе дете. Пантер је утолико опаснији што изванредно плива, тако да ни највеће реке не представљају за њега препреку.

Са златножутим крзном прошараним прним мрљама, округлом главом и крупним блиставим очима, пантер је прави демон прашуме. Срели смо се много пута. Њега нико не лови, јер је сувише опасан. Од пантера се и најбољи ловци само бране, пуцајући чим га примете. Једно вече подигли смо логор на обали велике баре загађене милионицама комараца, који су немилосрдно сисали крв из наших уморних тела. Изненада, мој пријатељ Малисар показа прстом на два пламена ока која су нас мотрала из мрака.

Звер је рикнула и поскочила

— Пантер! — рече он тихо. Одмах сам оклинуо. Звер је рикнула и поскочила. Један млад и неискусан ловац појурно је за њом. Упркос нашег задржавања и упозоравања, са цешом лампом у руци, он

је крчио себи пут све дубље у цунглу, идући за крвавим трагом пантера. Хтео је по сваку цену да дође до драгоценог крзна. Страхovali смо за њега.

При светлости ватре, стари црнац Бодо причао нам је о

трага нестало. Пакао цунгле затворио се над још једном трагедијом.

Осветно сам младог ловца

После неколико дана осветио сам младог ловца. Док смо ловили антилопе, учини



пантеру. Он је тако свиреп да није задовољан док не распори своју жртву. Пантер убија из обести, а не из потребе за храном. Многи сматрају да је јачи од лавова. Он је у стању да се успуже уз дрво до висине од 40 метара, с пленом у чељустима који је три пута већи од њега. Црнци, који га мрзе из дубине душе, хватају га у нарочитим јамама и убијају копљима. И тешко рањен пантер претставља опасност за ловца, јер још и тада може да убије више људи.

Прошла је поноћ а наш млади пријатељ се није враћао. Сви смо ћутали, а Малисар је пребацивао себи што га силом није одвратио од његовог безумног подухвата. Више се никада није вратио. Потера која је у рану зору кренула за њим ишла је неколико километара по крвавом трагу. Затим је

ми се у магновању као да је муња блеснула изнад моје главе. Окретао сам се на све стране, али не видех ништа. Пиљо сам у сваки жбул, с пушком на готово. Узалуд. Осећао сам се нелагодно; страх је почео да ми се увлачи у кости. Хтедох да викнем. Чинило ми се да су ми тренуци избројани. Неочекивано, нешто ме присили да дигнем главу. Пантер се нишао на једној танкој грани изнад мене и окрето ме мотрио. Скупљена тела и главе увучене у рамена, био је спреман за скок. Када сам опадио, био је већ у ваздуху. Извио се, преврнуо неколико пута као лопта и пао на десетак метара од мене. Био је смртно погобен.

Док сам превртао његово крваво тело једном руком, осетио сам страховит бол у кажипрсту друге, коју сам неопрезно ставио у бусен траве. Отровна шкорпија висила је на прсту са жаоком у кожи. Отрглао сам је и појурно ка амбуланти, мислећи на смртну опасност која ми је претила. Да ли ћу стигли на време? Да ли ће у амбуланти имати серума против уједа шкорпије? Знао сам да се после два сата умире у највећим мукама. Крвав, знојав, без пушке и исцелене кошуље, стигао сам после пола сата у амбуланту. Имао сам срећу. Било је још серума. Тада сам се зарекао да више никад у Африци нећу ставити руку у траву или жбул, на стабло или пан, и да никде нећу сести пре но што више пута прегледам то место. Док сам се тресао од реакције серума, урођеници су ми причали да постоји још један лек против уједа шкорпије. Треба рану помоћу оштрог ножа дубоко засећи, на живом месо ставити пушчани барут, а затим га запалити. Болови су паклени, од њих се губи свест, али живот се може спасти.

Борба питона и пантера

Једне ноћи стари Бодо приредно ми је сурову шалу. Рекао је да хоће да испроба моју храброст. Векао ми је за ногу канап дугачак десетак ме-

тара, а за други крај канапа причврстио је комад меса. Затим је месо изнео из собе и оставио га пред колибом. Врата су била отворена. Рекао ми је да мирно спавам и сео је уз моје узглавље. Неочекивано, усред ноћи, осетио сам како ме нешто силвито вуче. Викнуо сам и поскочио бунован. Али, још пре но што сам стао на ноге, Бодо је истрчао напоље. Појурно сам за њим и имао сам шта видети. Страшни пантер држао је у чељустима комад меса и претећи режао на нас. Уствари звер је била уловљена. Није нам било тешко да је дотучемо, али чита-

Другом приликом присуство вао сам борби између цинвог ског питона и једног од највећих пантера које сам видео у животу. У афричкој цунгли то нису тако ретки призори, али овај ми је остао незабораван. Змија се обавила више пута око тела звери и покушавала је да је угуши. За то време разјарени пантер је зубима и канџама секао њену глатку кожу и кидлао комад по комад меса. Цунгла је занемела. Као да су се сва жива бића била притајила да посматрају ову дивовску борбу. Не знам колико је то дуго трајало. Пришао сам на метар-два од крвавог попршишта, али ни пантер ни питон нису ме приметили. Осећао сам се као судија на рингу. Нисам баш био сигуран на чијој су страни биле моје симпатије, али ми се чини да сам желео да питон изађе као победник. Најзад, чуо сам страховит урлик и крикање костију. А тада је змијино вијугаво тело почело да се одмотава. Пантер је био мртав, с преломљеном кичмом. Као да је хтела да се одмори, змија се опружила целом дужином. Била је непомицна. Покидана и рашчеречена, и она је била мртва. У двобоју најјачих није било победника.

Сутрадан, прошао сам крај крвавог разбојишта. Није било више ништа, осим неколико оглодавних костију. Било ми је јасно да су хијена те ноћи савиле гозбу.

Скок лавова на камион

Хијена је најодвратнија афричка животиња. Њено језиво церекање у тамни ноћи потсећа на лудачки кикот. Оно почиње једним ниским тоном, који постаје све виши, док се не заврши продорном писком. Ништа на свету не заудара тако као хијена. То долази вероватно од тога што се храни искључиво лешинама и трулим месом. Хијена има грозну, велику главу и снажне предње ноге, лукава је, полна и свирепа. Она је ноћни лешинар и често краде прилачку децу. Упркос својој снази, плаши се отворене борбе, али се ипак догађа да нападне усамљену животињу или човека. Кад смо се селили из нашег логора, доживео сам још један

трагичан приказ којима обилује афричка цунгла. Као да се у том зеленом паку, у коме се врви од живота, не умире природном смрћу. Закон јачег, убиство, злочин на сваком кореку. Пробијали смо се камионом кроз честар. Наш кувар, који се налазио на задњем крају камиона, поче изненада да виче. Мислећи да је дечак нешто заборавио, возач је зауставио кола. Имали смо шта видети. Огроман лав муњевито је скочио на камион и, пре него што смо се снашли, шчепало је нагог дечака, мајчим скоком виноу се с камиона и нестало у жбуњу. Несрећни малишан је сигурно био приметио лаву како јури за камионом и хтео је да да знак возачу да убрза.

С горчином и тугом у срцу проклињали смо своју неплаћу и спорост. Док се вече спуштало, размишљали смо о суровости цунгле. Тада је Малисар тихим гласом почео да нам прича свој најтужнији доживљај у Африци. Хтео је да нам покаже да и код звери постоје извесна осећања, да и оне тугују, пате, умиру од бола. Било је то прошле године. Пратио је недељама један заљубљени пар горила. Као да двоје младих нису знали за остали свет. Изгледало је да су заборавили да лове и убијају. Једног јутра, кад је жена пошла на извор, наишла је на огромног питона. Млада и неискусна, упустила се у неравну борбу с њим и убрзо је подлегла. Мужјак је прво био разјарен и неопитиво љут. Ломио је гране, чупао жбуње из корења, скакао, падао, дизао се. Затим је почео да тугује. Био је неутешан у својој усамљености. Неколико других горила покушавало је узалуд да га утеша. Доновили су му свакодневно храну, али се он није обазирао на њу. Око њега се гомилало дивно воће, младе бамбусове стабљике, брашнаво корење, па чак и плодови украдени с плантаже. Горила је непомицно ћутао десетак дана, а затим је пресвиснуо од бола.

1.800 слова у секунду

Неће проћи много времена и садашње машине за писање припадаће прошлости. Оне ће добити своје место у музејима, у којима ће се публичка чудити њиховој спорости и несавршености.

Тако су пред новинарима недавно изјавили амерички инжењери који припремају најбржу аутоматску машину за писање, праву атомску писа-

машину. Данашње аутоматске машине већ пишу 15 редова од по 40 слова у секунду, али и њих сматрају сувише спорим. Та нова машина за писање, чији су пројекти већ завршени, исписиваће 1.800 слова у секунду.



Аутоматска писаћа машина нема клавијатуру с тастерима, већ функционише помоћу перфорираних или магнетичних траке. Недавно је завршена једна таква машина, која се од

ШТА ЈЕ СТРУК И КАКВИХ СТРУКОВА ИМА?

Струк је рибарски алат који се састоји од дугачког ујета на коме висе често поребане удице. То уже са удицама опружи се по дну реке. Морунски струк има коване удице без мамца, које су велике око 20 см. Оне су положене на местима где пролази крупна риба, која се за удицу ухвати репом или трбухом. Пампурски струк има удице велике око пет сантиметара. Оне су без мамца и често су поребане. Свака је везана за пампур, који не да да удица падне на дно. Рибарски струк има удице с мамцем (глице, ровци, ваљке и друго). Он се лети положи под воду у бистрој води, кад рибарила у дубину да тражи храну. Мали струк има до сто удица, а велики 500 до 600.

Идем поново у шталу...

П рича се да је персијски владар Фет Алишах, који је владао почетком деветнаестог века, био врло образован човек. Добро је познавао персијску књижевност, па је и сам покушавао да пише песме. Једнога дана он одлучи да скупни у збирку сва своја песничка дела. То је потајно радио и кад је једног дана збирка била готова он је поносно даде да је прегледа његов дворски песник, који се звао Мелико ел Шар, што значи: краљ свих песника. Шах му рече: „Чуј, Мелико ел Шаре, својих песама, за које сматрам да нису тако рђаве. Прочитај их код своје куће и претом ми покажи сва она места за која ти мислиш да би их требало поправити. Тешко теби ако ми иједну реч прославиш којом би покудио моје песме! Познато ти је да шах шахова не сме чути никакву замјерку својим пословима.“

Песник је мирно саслушао шаха, па отишао својој кући. У двор се вратио после неколико дана.

— Но, јеси ли нашао много рђавих места? — повиче Фет Алишах.

Уместо одговора, песник положи књигу на ћилим, па пр-

стом показа на целу књигу. Шах је добро разумео шта то значи и пун гнева узвикну: „Шта, место да читаш моје песме ти се још усуђујеш да ми се ругаш. Хеј, слуге, укватите га и водите у коњске ахаре (штале)!“



Заповест је одмах извршена. Свашта би се догодило смелом и поштену критичару да се многи из двора нису заузели за ту „звезду персијске поезије“, како су називали Мелико ел Шара.

— Испунићу вам жељу, —

рече шах кад се мало смирио — али нека он дође преда ме и нека ми озбиљно и поштено каже своје мишљење.

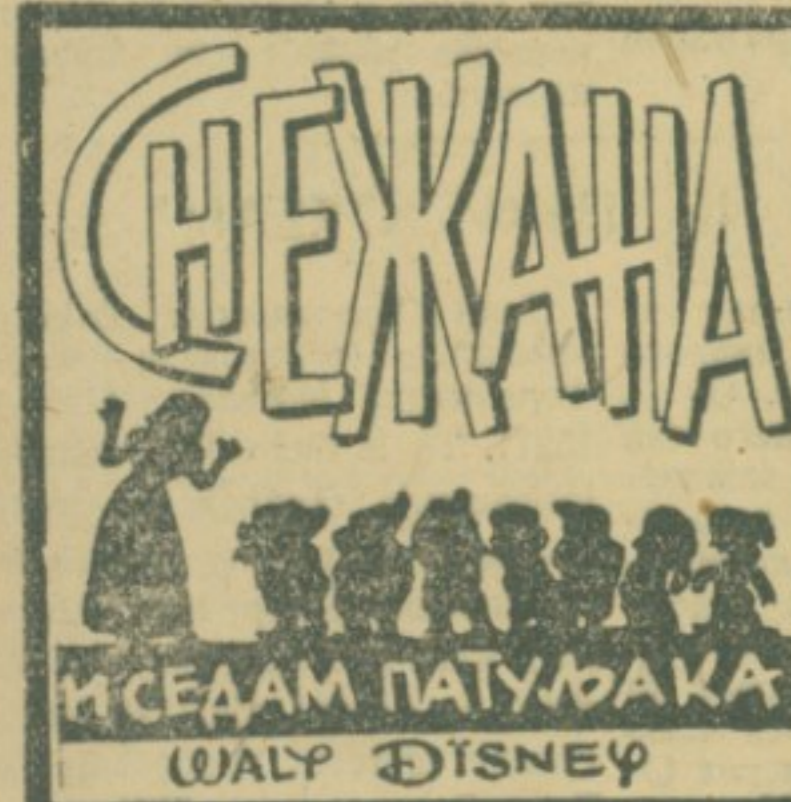
Песник дође и на исти начин изрази своје мишљење, па је поново морао да иде у шталу, с том разлогом што се сад ниједан дворанин није усуђивао да проговори за њега неку добру реч разјареном шаху. Прошло је доста времена док шах није решио да и по трећи пут позове песника преда се, јер је мислио да је он имао доста времена да његове песме поминје прочита, па ће дати друго и боље мишљење о њима.

Искрени и смели песник дође, стави збирку шахових песама пред његове ноге, затим се дубоко поклонил и ћутећи хтеде да се удаљи.

— Стој! Куда ћеш? — узвикну шах.

— Идем натраг у шталу, — одговори мирно песник. Шах се и нехотице насмеја, па отпусти песника да иде својој кући, а скупљене песме Фет Алишаха чекају у техранском краљевском архиву да се штапају и пусте у широки свет.

Ову анегдоту објавио је у прошлом веку руски дописник из Техерана у новинама „Московске вједомости“.



ДОН КИХОТ И ЊЕГОВ ОТАЦ

Давница Манче, која се налази у срцу Шпаније, личи на одвијену повељу. На први поглед рекло би се да на њој ничег нема, изузев нешто разбацаних села и пастира који чувају своја стада. Међутим, пред очима оног који је читао најчувенији од свих романа на свету искрсава неколико стотина личности којима је удахнуо живот писац првог ремек-дела романтичарске литературе, Мигуел Сервантес, у своме „Дон Кихоту од Манче“.

На тој равнини још и данас стоје старе ветрењаче за које је Дон Кихот мислио да су цинови. На њој је храбри витез, жељан славе, мамузао своју рагу да пође против „цинова“, да би се, неочекивано, нашао у шибљаку са све четири увис.

Док је писао свој славни роман, Сервантес је једном приликом нартао свој лик и о себи написао следеће редове:

„Орловских прта, косе кестењасте глатка и ведра чела, отвореног погледа, повиденог али складног носа, с брадом коју су двадесет последњих година од злата претварале у сребро, малих усана, са свега шест лоше очуваних и још горе усађених зуба, коже светле, негрпљаног тела и лаганог хода“.

Мигуел Сервантес је дошао на свет 1547 године, у Алкала де Хенаресу, недалеко од Мадрида. Изузев свог племићког грба и своје докторско-апотекарске торбице, Сервантес-отац није имао другог богатства, јер пацијенти оног времена готово никад нису плаћали за визиту. Једна од првих слика коју је мали Мигуел у памтњу била је она кад је отац сакупио по кући хаљине и посуђе да би их заложиле. Па ипак, био је због дугова осуђен на затвор, оставивши на улици две кћери и два сина.

Претпоставља се да је Мигуел похађао универзитет у Саламанки, док је, истовремено, био слуга богатим студентима. Међутим, чим би му се затекао који грош у депу, он је одлазио у позориште, јер је видео да, иако то није стваран живот, згуснута истина на позоришним даскама вреди више од живота.

Вечито гладан, он у својој 22 години ступа у војску и одлази у Италију, у којој је Шпанија држала јаке гарнизоне. Тако је најзад и он обукао ново одело и сваког дана је могао да једе док се не засити.

Године 1571 Турци су послали снажну флоту да би заузеле источно Средоземље, јер је Селим II желео да се докопа Рима. Под командом Дон Хуана Аустријског, Филип II је послао против Турака снажну флоту, у којој се налазио и Сервантес. Папина, венецијанска и шпанска флота судариле су се с непријатељем код Лепанта, недалеко од грчке границе. У тој најстрашнијој поморској бици у историји изгубило је животе преко 30.000 људи. Лађе су тониле једна за другом, односећи у морску дубину ратнике, док су се на палубама тукли сатарама.

Кад је борба почела, Сервантес је почивао на доњем спрату брода; мучен нападима маларије. На звуке окршаја полетео је на палубу, али неколико тренутака касније два хица из аркебузе пробала су му груди, а трећи му је преломио лакатну кост. Па ипак је био међу првима који су се искрпали да наставе битку. Тога вечера полумесец је уточио у море измешано с крвљу.

Пун најлепших нада, Сервантес је 1575 пошао из Италије у Шпанију, носећи препоруку Дон Хуана шпанском краљу Филипу II. Међутим, на путу га заробе гусари



разбојника Дали Мамија и, видевши да носи Хуаново писмо, помисли да Сервантес мора бити нека веома значајна личност, па затраже за њега огроман откуп.

Месеци су пролазили, а Мигуел је посматрао како му умиру другови у кулама алжирске тврђаве. Све жене с његовог брода биле су продате као робље, а затвореници су шибани или им је, живима, гуљена кожа. Данима су се клатили на вешалима тела недужних људи. Не губећи никада наду, Сервантес је био тешиљ ојађених и организатор многих неуспелих бекстава,

због којих је, заједно с неколико другова, осуђен на смрт. Сервантес је тада изишао „ед

алата са очева имања. Уместо да обрађује земљу, Сервантес је одвео своју жену у Мадрид, у коме се осећала јако несрећна. Далеко од своје вољене земље, она је запала у друштво песника, глумаца и боема, које јој се није допадало. Док се њихов брак постепено претварао у пакао, Сервантес је покушавао да продре на „даске“, са којих су његови позоришни комади доносили сувише мало новца за живот. Он, и поред свег труда, никако није имао успеха, док је, на пример, млади талентовани драматичар Лопе де Вега за цигло 24 сата писао комаде чије је извођење публика бурно поздрављала.

Сервантес је најзад био принуђен да остави перо и да се прими службе убирача пореза. Једна од његових дужности била је и прикупљање животних намирница за Велику армаду коју је Филип II спремао против Енглеске.

Сагоревајући на пламену свог патриотизма, Сервантес је прокрстарио уздуж и попречно провинцију Севиљу, пленећи по селима и градовима све залихе жита, уља, вина и свињског меса. Али, упркос својој честитости, пошто се слабо разумео у рачуне, Мигуел је убрзо допао апса. Таман су га њега ослободили, осуђујући га да плати само 6000 реала, а за њим се поново окренуо апсентички кључ, јер је поверио део прикупљеног пореза једном севиљском банкарку, који је с тим новцем одмах побеглао.

У затвору је Сервантес научио језик испароша и постао је исповедник убица. Иза заторских решетака, он је упознао музиканте-луталице, маварске избеглице, бедне магаре, сељаци и бескућнике сваке врсте. Ту, у затвору, сазрела је мисао и за његово животно дело, као што је и сама Шпанија за то време дозрела да је једно такво дело прими и разуме, јер је добила страшну лекцију у поразу своје „непобедиве армаде“.

После катастрофе, требало је одрватити пажњу с те ране националног поноса и зато је Сервантесова књига, пуна ведрог смеха, обетручке прихваћена.

Кад је почео да пише свог „Дон Кихота“, Сервантес је желео да исмеје витешке романа који су у оно време у Шпанији имали великог успеха. Али, људске настраности су толико погодне за изазивање смеха код читалаца да је Сервантес одмах одлучио да његови јунаци нахрну на нову врсту утарђења — ветрењаче. Дон Кихот и Санчо Панса, два човека од којих је први вечито с главом у облацима, а други с ногама на земљи, уствари су само један човек с различитим особинама, као што је то сваки од нас, сваки читалац ове књиге у којој налазимо себе.

„Дон Кихот“ се појавио 1605 године и у целој Шпанији доживео огроман успех. Читаоци су захтевали да се књига настави и Сервантес се бацио на рад. Но, мало времена за тим он је видео да је други део „Дон Кихота“ већ пуштен у продају! Написао га је неки Авеланеда, чије је унаказило двојицу популарних јунака. Разбеснели Сервантес наставио је писање, завршио други део свог романа — који се свугде заједно штампају — и постигао њиме готово већи успех него првим делом. „Дон Кихот“ је по више пута преведен на све језике света, а велики уметници као Гоја, Хогарт, Густав Доре и други сматрали су као нарочиту част што им је поверено илустровање његових страница.

Међутим, сам Сервантес није доживео ни славу ни богатство. Кад су се француски дипломати интересовали за њега, у Мадриду им је одговорено да је то један сиромашан војник за кога готово нико не зна. Пронашли су га у једном кућерку. Помало одузет услед капље, он је дошао до прага, да би по старом кастиљанском обичају поздравно госте.

Двадесет трећег априла 1616 године смрт је заузела на врата великог Сервантеса. Његов гроб је убрзо заборављен, али његов дух вековима богати генерације свих народа.

ЗАБАВНИК — наших дедова

САМОЋА

Самоћа помаже нашем духу и уму да се простире у дубину и темељ; друштво и јаван живот развлачи их у ширину, по



површини. Из усамљености, из мирноће кућевног живота излазили су духови који задобиле бесмртност. Аристотел није писао своја узорна дела у бурном двору Филиповом ни Платон није писао своја дела у жагору и вреви двора Диониција Млађег сиракуског, Лутер је преводио Свето Писмо посве усамљен у Ватбургу, Милтон и Лок нису ишли у друштва, Бајрон је грмео и севао у самоћи. Волтер је говорио да живот може подносити само у самотном миру свог сеоцета Фернеа. И Русо је бегао у осаму да се уклони од људи. Лајбниц је живео у неком тихотном врту код Хановера. Вебер је стварао најлепше

медодије у једном селу код Држђана, близу Кернерова винограда, у коме је довршио и свога Дон Карлоса. Сима Сарајлија осудио је сам себе на кућевни затвор и ни с ким се није састајао, док није довршио повеће дело своје — трагедију Мишоа Обидића.

НЕОБИЧНИ УЗРОЦИ СМРТИ

Неке старе новине из прошлог столећа (осамнаестог) доносе ове статистичке податке: прошле године (1767) умрло је у нашој вароши од доктора и рецепата 196 људи и 255 жена; због тога што не постадоше племићи умрло је 798 људи; из зависти умрла су 43 човека и 701 жена; полудели што су рђаво руковали новцем 38 људи и 1 жена; од људљивости умрла три мушка и 178 женских; од списатељства 13 људи и 46 жена; супруга што су једно другом живот јели: умрло 94 мушких и 7 женских; од јада, због рђавих слушкиња 600 жена, а од јаког стезања 750 жена.

ТЕЖАК УСЛОВ

У Ротердаму стоји врло рђаво са немачком опером. А како далеко иду трговци са својим рекламама може се видети и из овога примера. Господин Хунт, фабрикар чоколаде, понудио је да ће пуне три године намиривати мањак опере, ако се на завесама у том позоришту испишу следеће речи: „Чоколада Хунтова најбоља је и највише се употребљава по кућама“. Иако је опера у великој нужди, ипак управа не може да пристане на горњи услов, јер иако би тиме опера била избављена, али се тај начин не слаже са уметношћу. (Напис од пре осамесет година).

КРОМПИР ЗАГЛУПЉУЈЕ

Више пута тврдило се да кромпир (кртола) заглупљује, а особито да чини човека заборавним. Хески песник Хенрик Вилдунген је при једној вечери непрестано доказивао да је то цела истина, па је напослетку то и доказао. Међу осталим јелима изнесе се и неки врло добар кољач од кромпира, који се песнику веома допао и он је држао да је то нека врста врло доброг двоцепа. Домаћин га обавести како је то јело и цело друштво прсне у смех, јер је Вилдунген малочас говорио да он кромпир осети у сваком јелу и не једе га. Али, песник се брзо досети, те рече: „Но, господо моја, па ето вам доказа о мојој тврђи да кромпир шкоди разуму. Тек што сам окусио то јело са кромпиром, већ сам заборавио шта сам јео“.

КАКО СЕ ЉУДИ СМЕЈУ

Адерисијус вели о смејању ово: ко се смеје отворено и слободно, смеје се у а, флегматичар се смеје у е и и, ко спаја а и о безобразан је, обестан; ко се смеје у у, то је тврђина и лицемер. Међу особама, од којих се једна смеје у а и о, а друга у а и и, постоји симпатија. Ако су различног рода па се узму, биће срећни у браку. Дебељко се увек гласније смеје него мршав човек. Опасан је ко се никад не смеје. Задржан смех, који некако не може да продре из унутрашности, него онде тња као подземна ватра, показује злобу и завист.

ЗАБАВНИК — наших дедова

НАЈБРЖЕ ПУТОВАЊЕ ОКО СВЕТА

У једној индиској басни прича се како је неки силни владалац скупио своје дворске



људе и обећао да ће дати два велика драга камена ономе ко најбрже обиђе око света. Сваки дворанин се понудио да покуша срећу и морем и сухим — само је један погнуо главу и ћутао. Он се звао Кохино. „Но, Кохино, зашта владалац, шта си ти наумно да чиниш?“ Кохино устане, те у кругу обиђе око владалаца, па онда падне пред његове ноге с речима: „Најлећи од свију владалаца! Ти си за мене цео свет, ја сам дакле обишао око тебе!“ Кохино је добио драго камење.

ХЕ, ХЕ, ПАТУЛОЦИ ТЕК ШТО НИСУ ОТИШЛИ У СВОЈ РУДНИК; А СЕЖАНА ГЕ ОСТАТИ САМА!

КАД БИХ САМО МОГАО ДА СЕ ОСЛОБОДИМ И СТИГНЕМ НА ВРЕМЕ.

ГЛЕ ЧУДА! КЛУЦИ!

ПАТУЛОЦИ ПОЛАЗЕ У РУДНИК НА СВАКОДНЕВНИ РАД.

И НИКОГА НЕМОЖТЕ ПУШТАТИ У КУКУ! ЧУВАЈТЕ СЕ СВОЈЕ ЗЛЕ МАЂЕХЕ!

НАСТАВИЋЕ СЕ

НЕКАД ОТРОВИ — ДАНАС ЛЕКОВИ

Данас, у доба „чаробних лекова“ — како многи називају антибиотике и сулфа-дроге — о „старим“ лековима се ретко или готово никако не говори. А ти стари лекови, од којих су многи своју каријеру почели као отрови, и сада спадају међу најефикаснија средства медицине.

Злонамерна тровања данас су веома ретка. Међутим, у Средњем веку, нарочито у доба Ренесансе, тровање је било нека врста заната, додуше тајног, и вешти професионалци тровачи били су добро плаћени. Године 1679, случајевни тровања у Француској толико су учестали да је морала бити одређена нарочита судска комисија, такозвана „шамбр ардант“, која се искључиво бавила испитивањем „изненадних смрти“. Комисија је радила три године и за то кратко време испитала је 442 случаја. Међутим, како су у њих биле умешане многе особе са двора, судски поступак се није могао, тачније речено није се смео, повести.

Уствари, у оно време се смрт од отрова сматрала готово нормалном појавом и од ње нико није могао бити сигуран, као што није био сигуран да, на пример, неће оболети од великих богиња. Једна од највештијих тровачица тога времена, нека Ла Воазин, бавила се тим занатом годинама и стекла је на томе огромно богатство. По њеном признању, она је на тај начин, а уз добре награде, уклонила са света преко две и по хиљаде особа.

За отровне траве и напитке који се од њих могу справити знало се још у Старом веку, о чему има довољно података у списима старих Египћана, Индуса, Хебрејаца и Грка. Узимно, на пример, биљку колхикум или ливадски шафран, која расте у умереном појасу Европе и Северне Африке. Још стари грчки лекари знали су за колхикум, а арабљански врач из 16 века давали су га болесницима оболелим од реуматизма. Лекари су касније престали да употребљавају колхикум као лек, јер се често догађало да се болесник од њега отрује. Неколико капи колхикума претварају чашу вина у смртоносан напиток. Професионални тровачи употребљавали су га чешће од осталих отрова, јер су симптоми тровања њиме слични симптомима разних цревних обољења, каквих је у Средњем веку било много. Лекари 18 века поново се враћају колхикуму као средству за ублажавање болова код костобоље. Од пре сто година од ливадског шафрана справља се колхицин, чист алкалоид, који се и данас сматра за најбоље умирујуће средство код јаких напада костобоље. Са овим „старим“ леком не могу се у таквим случајевима мерити ни „модерни“ лекови кортизон и метикорен.

Други драгоцен лек, некад такође употребљаван као отров, јесте беладона, која се добија из биљке познате код старих народа под именом „смртоносна ноћна сенка“. Реч беладона дошла је из италијанског језика и значи „лепа жена“, јер су сок ове биљке жене употребљавале да би повећале своје зенице и очима дале сјај. Атропин, најактивнији састојак беладоне, добно је пак своје име по Атропоси, најстаријој од три парке, оној која по грчкој митологији сече конач живота.

Беладона се први пут помиње 1504 године, кад су је почели употребљавати и за улепшавање и као средство којим се сваки непријатељ лако могао уклонити са света. Међутим, често се догађало да се у косметичка средства стављало више беладоне но што је било дозвољено, тако да су жене, уместо да изгледају лепше, умрале. Насупрот шафрану, који делује брзо, беладона труже полако. Средњовековни тровачи давали су је својим жртвама у малим количинама, тако да су они боловали дуго и умирали, не помињају-

ћи да их неко данима и месецима труже. Више од два века људи су знали за беладону, а нису ни слутили да ће она једног дана постати драгоцен лек. Поред тога што служи као помоћно средство при пре-

један од најстрашнијих отрова. Кад су људи сазнали за опијум не може се утврдити, али се зна да је још у другом веку Диоскоридес дао тачна упутства како се овај отров добија из мака. Његов метод се, готово непромењен, употребљава чак и данас.

Кроз читав Средњи век опијум је био најподмуклије оружје у рукама професионалних тровача и свих оних који



гледу очју, беладона се употребљава за ублажавање болова код чира у стомаку и велина открића о физиологији желуца, до којих су научници дошли за последњих двадесет година, заснована су баш на познавању њеног дејства на овај орган.

И опијум, о чијој улози у медицини не треба ни говорити, почео је свој „живот“ као

лекаре поставили пред избор су желели да уклоне своје личне, политичке или династичке противнике. Они су најрадије прибегавали баш њему, јер се готово није могло утврдити од чега је жртва умрла. Данас, међутим, кад би

да између свих лекова одреде онај који је ублажио и који ће ублажити највише болова, нема сумње да би већина гласала за морфијум, алкалоид који се добија из опијума.

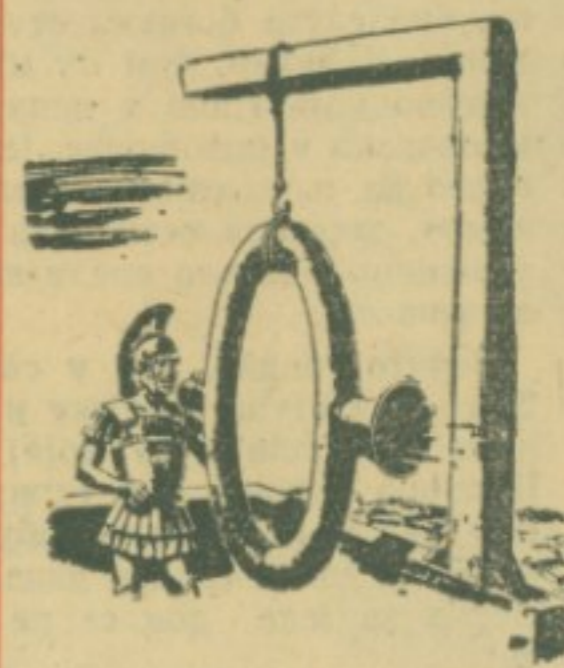
На свом путовању уз реку Ориноко, године 1595, упознао је Валтер Рели дејство отрова кураре, у који су домороци Јужне Америке замакали врхове својих стрела. Рели је донео кураре у Европу, и то као једну од многобројних занимљивости које је прикупио на своје путу. Још читавих 250 година после тога кураре је претстављао само хемиски куриозитет, познат по томе што у мањим количинама изазива парализу мишића, а у већим чак и смрт. Тек 1860 године француски физиолог Клод Бернар открио је да се дејство овог отрова уствари састоји у томе што спречава преношење импулса од нерава до мишића. Међутим, у клиничку употребу кураре је ушао тек после 1938 године. Данас, поред тога што се употребљава у болницама за душевне болести, кураре је незаменљив приликом операција код којих болесник треба да буде што је могуће више миран, а не сме да буде потпуно анестезиран.

За пикротоксин, најјаче противсредство код тровања фенобарбиталима, рибари Источне Индије знају још од давнина. Они га справају од неких бобица, које најпре изгњече, а затим баци у воду. Наиме, кад се најеђу ових бобица, рибе потпуно изгубе способност да се крећу и, као да су мртве, испливају на површину. Рибари их тада једноставно скупљају вилама. У већим дозама сок ових бобица може да изазове смрт. Али, у рукама лекара, и овај отров, као и толики други, претвара се у спасоносан лек.

ВЕРОВАЊИ

ПРВИ ЗВУЧНИК

Александар Велики (356—323) употребио је први звучник на свету. Он је и-



мао један рог, такозвани „Александров рог“, који је толико појачавао звук да се могао чути на даљину од 12,5 миља. Рог је употребљаван да би се позвали изгубљени и залутали војници, нарочито после каквог већег окршаја.

ЗБОГ ДУГАЧКИХ ПАНТАЛОНА

Војводу од Велингтона, познатог енглеског војсковођу из доба Наполеонових ратова, искључили су 1825 године из клуба коме је припадао зато што је носио дугачке панталоне.

С ПОЧЕТКА И С КРАЈА

Елиза Едвардс из Лионса, у Америци, има шест синова и пет кћери. Сво-

јим синовима дала је имена која почињу првим словима, док је кћери назвала именима која почињу последњим словима латинске азбуке. Њени синови зову се: Алфа, Берт, Клајд, (Clyde), Долт, Емери и Фармен, а кћери: Зора (пише се са Пет), Јула (са испилом), Ксада (са икс), Вилда (са дубл-ве) и Верна.

ЦЕЛОГ ЖИВОТА КАО НА ИЗЛЕТУ

Џозеф Бофингтон, федерални судија из Филадельфије, у Америци, годинама је спавао, и лети и зими, у шатору који је поставио на равном крову своје куће.

ШЕШИР-СВЕЋЊАК

Ан-Луј Жироде (1767—1824), познати француски уметник, сликао је само ноћу, радећи при светлости свећа које би залепио по



ободу свог шешира. Од броја свећа, којих је највише било четрдесет, често је зависила цена слике.

У СТОЛОВИМА
**МАЛОГА
ЦОНИЈА**
И КИНЕЗА
ШАНГ-ЛИНА

НЕ УЗБУЏУЈМО СЕ!
ЛЕПО ЈЕ РЕЧЕНО:
„ПАС ЛАЈЕ НА МЕСЕЦ,
АЛИ МЕСЕЦ И ДАЈЕ
МИРНО ПУТУЈЕ СВОЈИМ
ПУТЕМ.“ ПУСТИМО
ПОГЛАВИЦУ ДА
СЕ ИЗВИЧЕ.

ОН ИМ НАРЕЂУЈЕ
ДА ЗАВЕ ОСТАЛИМ
РАТНИЦИМА ДА
ВАС ПОБИЈУ.

ГОРО, РЕЦИ ОВИМ МАЛИМ
БУДАЛАМА ДА ГА НЕ
СЛУШАЈУ... УСТАЛОМ,
И ОН ЋЕ УСКОРО ПРО-
МЕНИТИ МИШЉЕЊЕ.

СТОЈТЕ! СТОЈТЕ!
ПОГЛАВИЦА
СЕ ИЗЈАСНИО
ЗА СКЛАПА-
ЊЕ МИРА.

ЗАДРЖАВАЈУКИ
ПОГЛАВИЦУ КЕПЕЦА
КАО ТАОЦА,
ТРИ БРОДОМНИКА
НАГНАЛИ СУ ПАТУЉКЕ
ДА САГРАДЕ ВЕЛИКИ
ЧАМАЦ, КОЈИ ЋЕ
ИМ ПОСЛУЖИТИ
ДА ПОБЕГНУ СА ОВОГ
ОСТРВА.

ЈОШ НЕКОЛИКО МОЗИХ СА-
ПЛЕМЕНИКА НАЛАЗИ СЕ
У РОПСТВУ ОВИХ ДИВА-
КА... ОСЛОБОДИТЕ ИХ,
ВЕЛИКИ РАТНИЦИ, И ОНИ
ЋЕ ВАМ БИТИ ВЕЧИТО
ЗАХВАЛНИ.

НАГНАЋЕМО ПОГЛАВИЦУ
ДА НАРЕДИ СВОЈИМ ПО-
ДАНИЦИМА ДА И ЊИХ
ПУСТЕ НА СЛОБОДУ... ОНИ
ЋЕ ПОКИ
СНАМА.

АКО ЈЕ
ПОБЕГАО,
ОНДА СМО
ПРОПА-
ЛИ.
ДА...
ОН ЈЕ
СВИРЕП
И НЕУ-
МОЉИВ!
ГДЕ ЈЕ
ПОГЛА-
ВИЦА?
НАСТАВИЋЕ СЕ

Са свих страна

ШЕЋЕР ИЗ ЈАВОРА

У сеоским кухињама Канаде, у другој половини марта готово на свим шпоретима налази се велики котао пун тамножутос сирупа од канадског јавора (acer saccharinum), који расте само у северном делу Сједињених Америчких Држава и у канадској провинцији Кеибек. Године 1951, у провинцији Кеибек произведено је око осам милиона литара овог сирупа, а производња стално расте. Поред Кеибека, сируп се прави и у неким другим пределима Канаде, али у мањим количинама, јер јавора нема толико. Раније се сок из јавора добијао на тај начин што би се кора дрвета засекала секиром, чиме се дрво уништавало. Сада се то чини друкчије: у стабло се закупају мали ексерси и чим почне да три слатки сок људи га хватају у посуде, а затим спајају у велике котлове, који се метну на јаку ватру да би се сок пр...ворио у сируп или пре-



шао у чврсто стање, већ како ко жели. За време тог процеса добијају се и споредни производи, а најпознатији су бонбоне. Оне се праве на тај начин што се теглија напуни снегом, па се у њу сипа кључали сок, који се згушњава у фице бонбоне. Пре но што се бонбоне потпуно стврдну, људи забадају штапиће у густу масу, па их окрећу, те се на штапићима нахвата гомилица лепљиве полутврде масе дивног укуса. Други споредан производ је укусан вршњак сок, који се пије с водом. Док се шећерни сок кува, цела околина засићена је пријатним мирисом, а слатка је и пара која се диже из котлова. Сезона цеђења шећерног сока обично почиње средином марта, кад чим почињу да бивају топлија, а ноћи су још хладне.

„ПОШТАРИ“ БУДУЋНОСТИ

Американец Џон Ридинг сматра да ће ускоро настати време кад ће поштарски писма за иностранство имати само да стрпају у дириговани пројектил, који ће „за један тренут“ прелетети океан. Он сматра да је и сад могућно лакшу по-



шту под контролом радија пренети до неког удаљеног места, али би трошкови били тако велики да се то не би исплатило. Пробе са оваквим одлашћем поште врше се не само у Америци, него и у другим земљама.

НЕОБИЧНА ЦРЕВА ЗА КОБАСИЦЕ

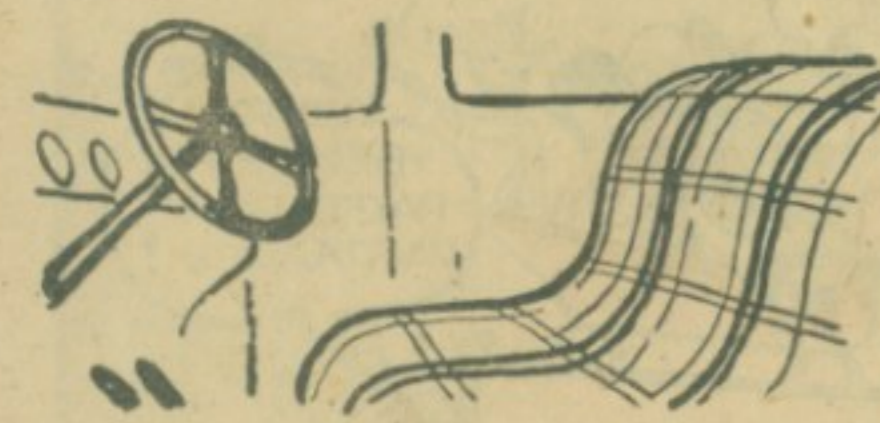
У Америци се праве кобасице чије месо није пуњено у природна, него у вештачка црева, која су направљена од стружотине дрвета. Оваква црева већ се од раније праве у Енглеској и у неким другим европским земљама. Ова вештачка



црева могу се јести. Једно америчко предузеће прави их од желатинске масе зване „алинет“, која није ништа друго него пречишћени састојак стружотине. Иначе, дрвенаца од стружотине одавно се употребљавају као саставни део неких пудинга, сладоледа, пића од млечне чоколаде и разних зачина за салате.

ДА НАДЖИВИ И АУТОМОБИЛ...

У низ нових проналазака спада и тканина за пресвлачење аутомобилских седишта. Ту тканину проналазачи су назвали рецентексом. Она се израђује у разним бојама и шарима, а тако



је јака да може „надживети“ и сам аутомобил. Мољци не могу да оштете ову тканину. Она је и несаворива. Ако на седиште падне цигарета, онда место где је она пала само потамни, али не може да прогори. Осим тога, тканина не упија ни воду ни праšину, а ако се испрља, може лако да се очисти обичном течношћу за чишћење.

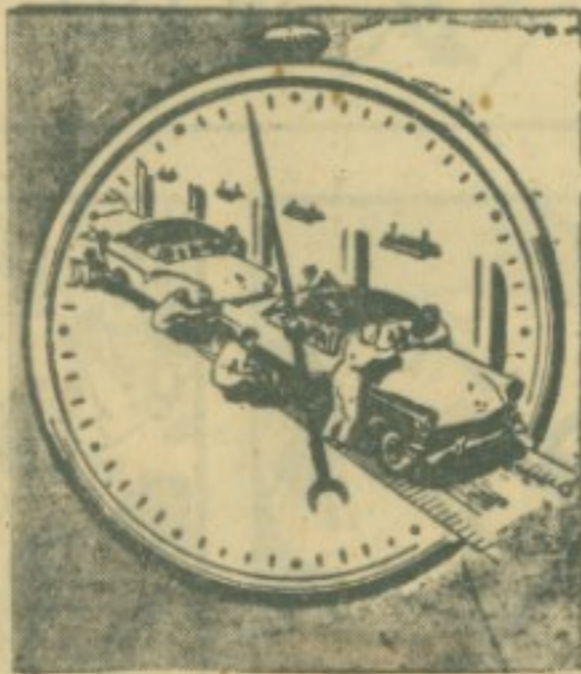
ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ЧУДНО ЗАНИМАЊЕ

Лондонска управа водовода, поред других намештеника, има и једнога чија је једина дужност — да пије воду. То је Стенли Баруик, званични гу-старор воде. Једном приликом он је казао: „Већина људи мисли да је вода без укуса, али то није тачно“. Лондонска управа водовода добија две трећине воде из Темзе, а Темза прикупља воду из великог дела јужне Енглеске. Како у реци живе бљике и рибе, онда би заиста било чудно кад вода не би имала никаквог укуса. Тако Темзина вода има некад укус рибе, некад траве, а некад укус плесни. Сви се ови укуси отклањају помоћу филтрирања. Бактериолози, хемичари и биолози сваког дана испитују воду, а задатак густатора састоји се у томе да утврди да ли вода и после пречишћавања има неки укус. Он прича да сасвим једноставно врши свој посао: узме гуљај воде у уста и задржи га неколико тренутака, да би му вода овлажила са свих страна језик. „Да би ми чуло укуса било што осетљивије, већи Баруик, ја не пушим и не пијем. Избегавам јела с jakim зачинима, а уз јело пијем само воду“.

надувају и баце у воду, па се за њих рибари дохвате и на тај начин се спасу. Пробе су вршене у заливу Мербемб Деј, по слабом ветру. Бачено је десет сплавова, у које је могло да стане по шест лица. Морнари су поскакали с брода и брзо се хватили за сплавове. Спасли су се и они који су се дохватили једног напола надуваног сплава. Два сплава су намерно изврнута и један човек их је без ичије помоћи лако окренуо.

БРЗА БРЗИНА



Техника је данас толико напредовала, а људи се тако извештали у раду, да се у неким фабрикама један аутомобилски склоп просечно за 90 секунди. Међутим, у једној америчкој фабрици аутомобила радници су успели да потпуно склопе један аутомобил за 58 секунди.

ЗА ЛЕПШИ ИЗГЛЕД КУЋА

Сви знамо да се куће боје разним бојама. То чине и у Америци, али на други начин. Већа предузећа, ваљда да би привукла пажњу својим изгледом, облажу своје облакодере плочама алуминијума које су премазане плавом или којом другом бојом. Неки сматрају да су алуминијумске плоче обојене дугиним бојама веома погодне за облагање станова, школа и разних установа.

ЛЕГУРЕ ЗА ИЗГРАДЊУ БРЖИХ АВИОНА

Захваљујући једној новој легури челика пронађеној у САД, моћи ће да се граде авиони који ће бити у стању да лете брзином од 11.200 километара на сат. Садашњи авиони од алуминијума распали би се од претераног загревања кад би летели том брзином. Крила авиона који ће летети брзином од 11.200 километара на сат и на висини од 64 километра загрејаће се до 760 степени Целзијусових. Међутим, авиони направљени од алуминијума не могу да издрже веће загревање од 93 степена.

ГУМЕНИ СПЛАСИ ЗА СПАСАВАЊЕ РИБАРА

Они који су били на мору често су видели рибаре како одлазе далеко на пучину, па понекад ишчезну у измаглици, где их и бура затиче. Истина, они искуснији обично се спасавају, али има случајева да неки настрадају. У Енглеској су израђени нарочити спласови који треба да служе за спасавање рибара. Ти спласови се

НОВА МАШИНА ЗА СОРТИРАЊЕ И МЕРЕЊЕ КОВАНОГ НОВЦА

Једна нова машина усавршена је у Америци. Она је у стању да сортира и измери тежину 18.000 комада кованог новца за свега један сат, то јест 300 комада у минуто.

Главни део машине је направа која за један минут начини 300 обртаја. Кад тежина неког комада кованог новца не одговара прописаној, онда ова направа вибрира, а осетљиви инструменти, мерећи јачину вибрација, бедеже за колико је тај комад тежи или лакши него што треба. Пошто се заврши мерење сваког комада, машина их избацује у одређену преграду. Постоје три преграде: једна за кованог новца нормалне тежине, друга за лакши, а трећа за тежи.

СВАКИ ПО 130 ТОНА...

Широм свих мора и океана, поред путничких и теретних, плове и рибарски бродови. Један од њих је и енглески брод „Арктик Ворриор“, који је на мору провео 330 дана. Том приликом он је извршио 16 пловидби и свака је трајала просечно по 20 дана. Највише је провео у пределима Арктика, под веома тешким условима, јер је посада морала да ради на палуби, чистећи и спремајући рибу, на температури далеко испод нуле. У току једне године уловљено је 2.662 тоне рибе, што значи да је на сваког рибара са овог брода долазило просечно по 130 тона. Сва ова риба очишћена је и спремна за тржиште искључиво руком.

БИВА

Бива је јавански музички инструмент са жицама; нека врста мандолине. Он има четири жице, које се тртају малим штапићем. Најстарији сачувани примерци овог инструмента потичу из осмог века.



... 250 година трајао је пожар у руднику угља у Светом Ингеборгу, у Сару. Пожар је захватио велики комплекс угља на дубини од 400 метара.

... у покрајини Сундарбану, у Индији, мачке се не плаше воде и веома радо пливају и роне, па чак и лови рибу.



... многе реке у Немачкој и суседним германском земљама зову се А (пичу се обично са два аа). То долази отуда што на готском ахва, на шведском а, а на данском аа значи: вода.

... у 16 веку неки доктор Вирт из Хамбурга био је јавно спаљен на ломачи због тога што је, из научничке радозналости, преобучен као жена присуствовао доласку на свет једног детета.

... у Јапанском граду Токушими налази се један споменик саграђен од комадића стена донесених из

... у Бразилији живи око 155 разних врста отровних змија.



готово свих земаља света. Због тога је и добио име „међународни споменик“.

... колибрија има око 600 врста. Понеки колибри готово потпуно личе на цвеће на које слећу, а има их и с блиставим шареним перјем, тако да потцећају на драго камење. Таквим колибрима дата су имена разних драгоцених камења, као на пример „колибри-топаз“.

... реч парламентарног дошља је из старог француског језика и значи — разговор.

... „Дворана огледала“ у Версају дуга је 73, а широка 10,4 метара. Она има с једне стране 17 огромних прозора који се огледају у 17 исто тако великих огледала.



... „Дворана огледала“ у Версају дуга је 73, а широка 10,4 метара. Она има с једне стране 17 огромних прозора који се огледају у 17 исто тако великих огледала.

... „Дворана огледала“ у Версају дуга је 73, а широка 10,4 метара. Она има с једне стране 17 огромних прозора који се огледају у 17 исто тако великих огледала.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ОД ТАЧКЕ ДО ТАЧКЕ

Загонетне оцене



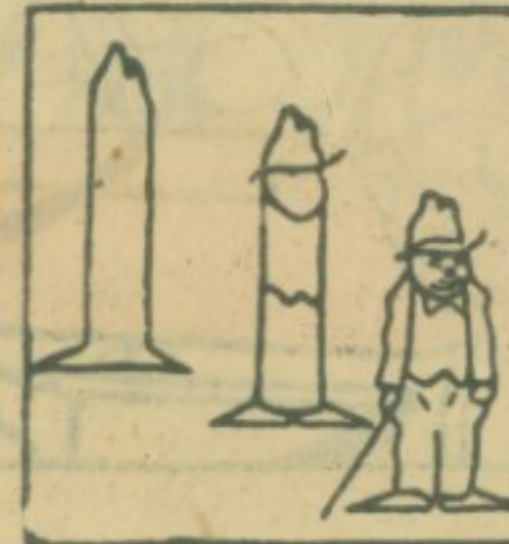
ДАШТО МИ ТИ ДАШТО!

Од крупнога ситно прави, Кад то ради и глуз чује. Увек се у кујни бави, Ал' се створи урх куће. Т кад му се спреда стави. (неу)

Дај му једно слово, Виће име ново: Звер снажна и љута, Што пуже уз дрво И најслађе гута Оно име прво.

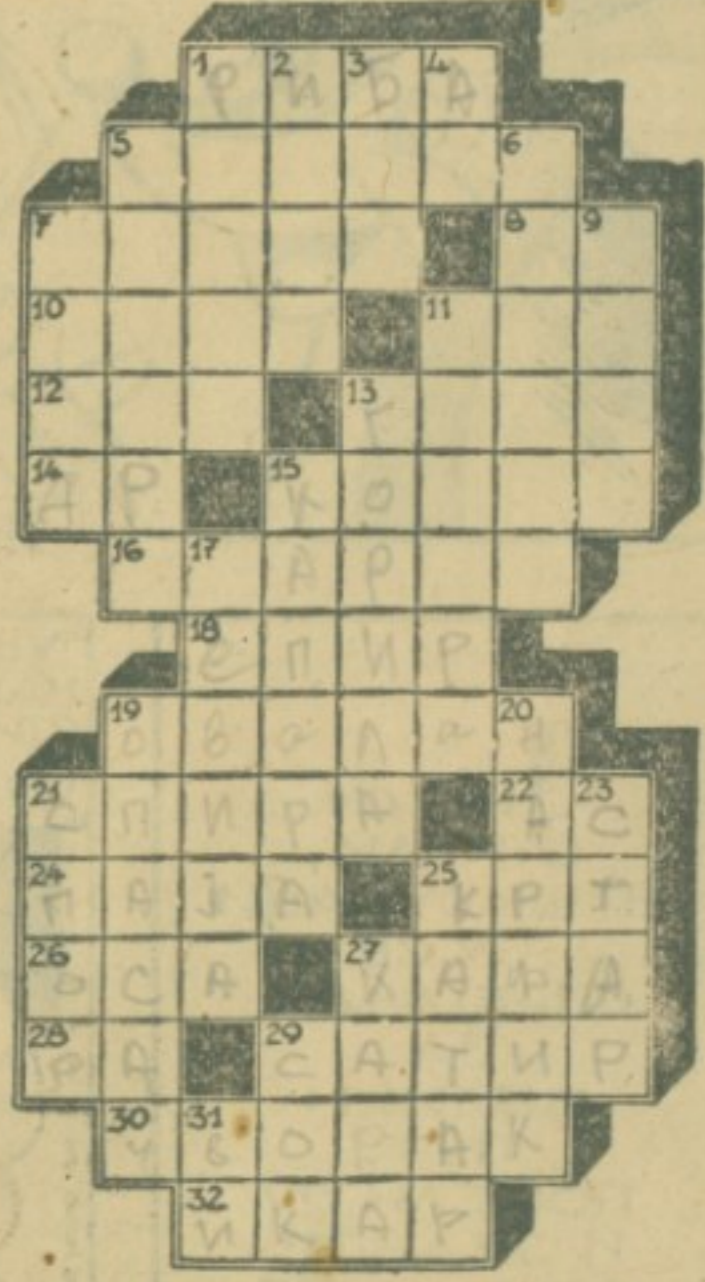
Име врло кратко Свакоме је слатко. (вган—коу)

Како се од коца створи деда Јоца



Водоравно: 1) речна животиња; 5) инструментално дело; 7) било, пуло; 8) иницијали нашег савременог књижевника; 10) један минерал; 11) река у Шведској; 12) место у Француској; 13) предњи део врата; 14) мера за површину; 15) врста паљача авиона; 16) висораван у Турској; 18) покрајина у Грчкој; 19) округласт; 21) личност из једног романа Стевана Сремца; 22) првак; 24) јунак Дизнијевих сликова; 25) лако помљиво; 26) инсект; 27) један напитак; 28) бог сунца у египатској митологији; 29) шумско божанство код старих Грка; 30) птица певачица; 32) Делалов син.

Усправно: 1) врста књижевног дела; 2) пркос; 3) лука на Јадранском Мору; 4) коњ; 5) пустиња у Африци; 6) вука; 7) град у Индији; 8) огледало; 11) ствариште за прва; 12) врста великих маљина; 13) новац, лат унапред као јемство; 17) спенско дело праћено музиком; 19) део војничке опреме; 20) град у Новешкој; 21) несугласица; 23) филмска звезда; 25) акутно запаљење слузокоже; 27) кола за муницију; 29) биљна течност; 31) лична заменица.

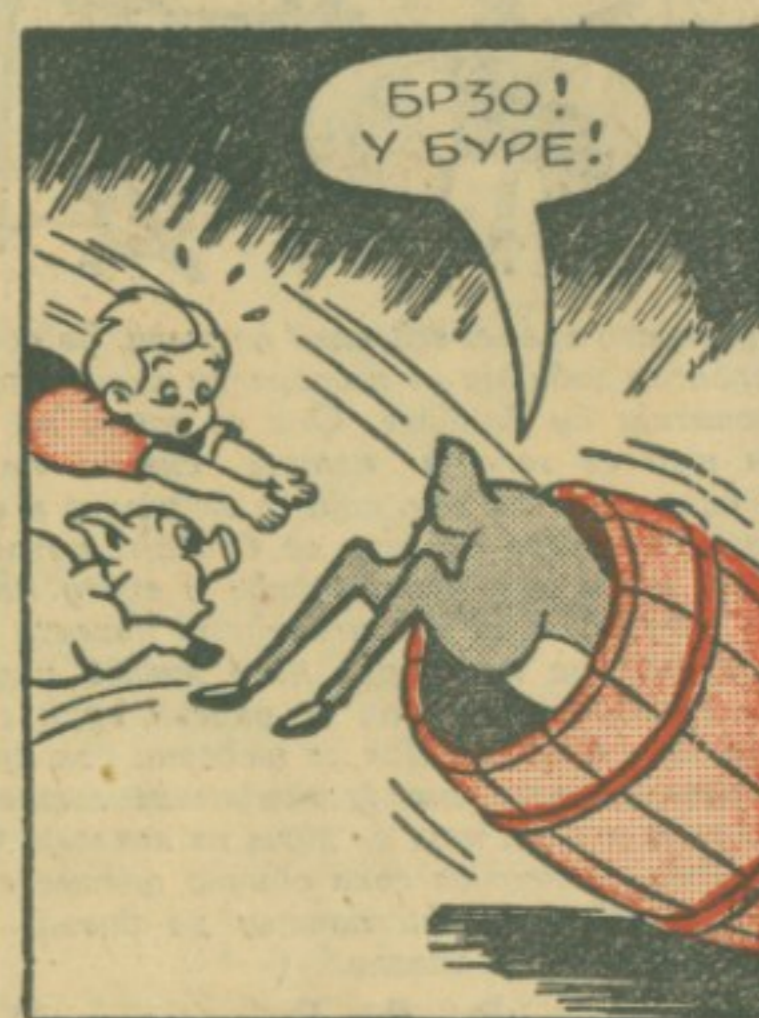
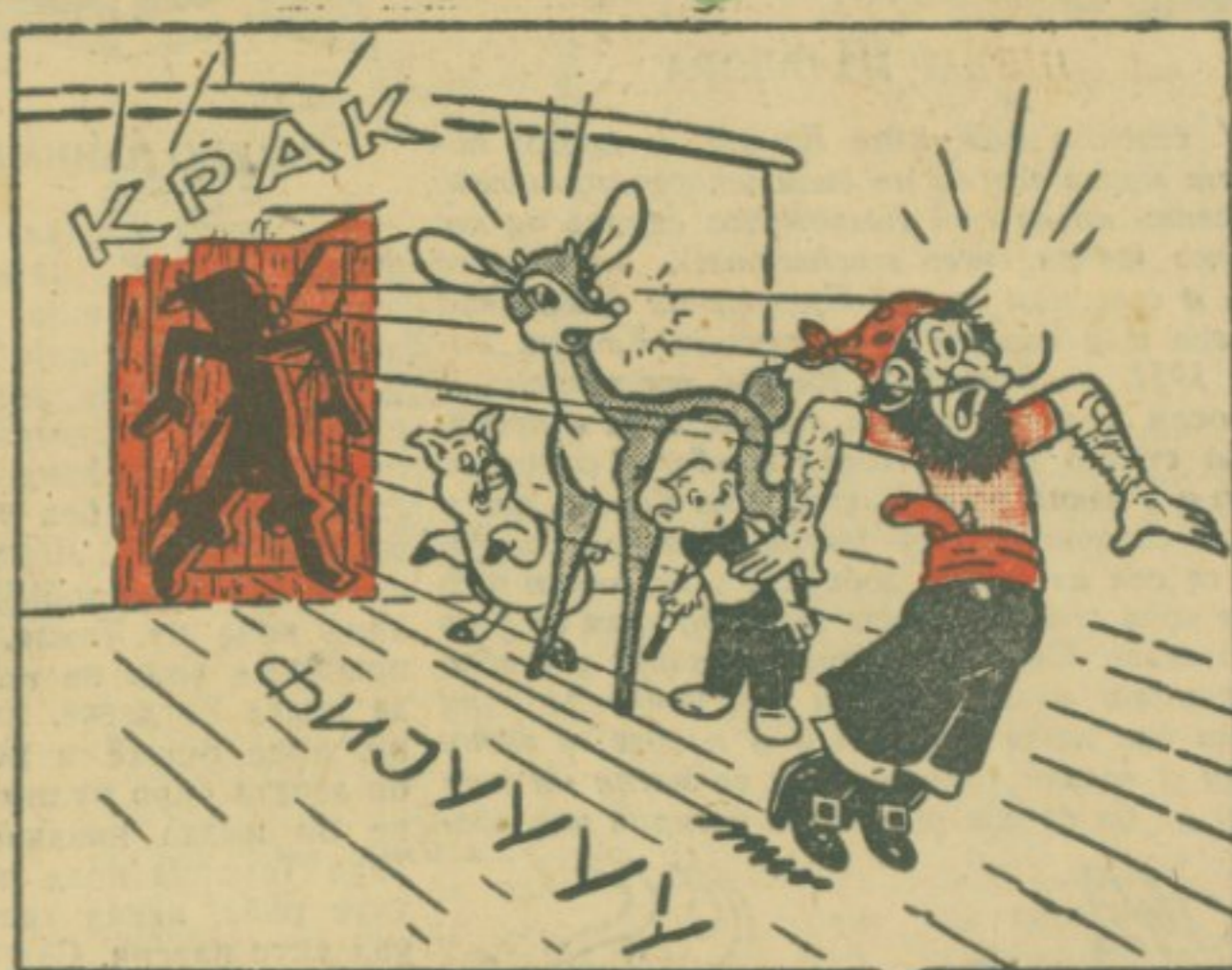


РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Стој; 5) „Камен“; 7) зима; 8) кер; 10) гласа; 12) ре; 13) сага; 15) РР; 17) торба; 19) Аон; 21) реал; 22) Ламани; 24) база; 25) ата; 27) атом; 29) АП; 30) Русо; 32) О6; 34) ...; 36) кас; 38) лепо; 39) Лагора; 41) Тава.

Усправно: 1) Самос; 2) трасат; 3) ом; 4) нек; 5) Кид; 6) Неп; 7) зграда; 9) Ревал; 11) Агора; 14) арена; 16) волат; 18) башта; 20) Назор; 23) мамут; 24) Барок; 28) „Аполо“; 28) Исидор; 31) омега; 33) Бал; 35) Опа; 37) сат; 40) ла.

СВЕТЛАН, БОБАН И ЦРНОБРАДИ



Тим су стигли, наши јунаци су се спремили за велики пут. Повели су и једног необичног путника.

